

VABAHARIDUSTÖÖ

IV

SISU:

- R. Kangro-Pool: Kunsti populariseerimisest.
Ev. Vender: Märkusi avalikkude rahvamajade
seaduse eelnõu kohta.
P. Grabinsky: Vabaharidustöö Lätis.
H. Laur: Näpunäiteid näojumestamiseks.
Mitmesugused teated.

JUUNI
1929

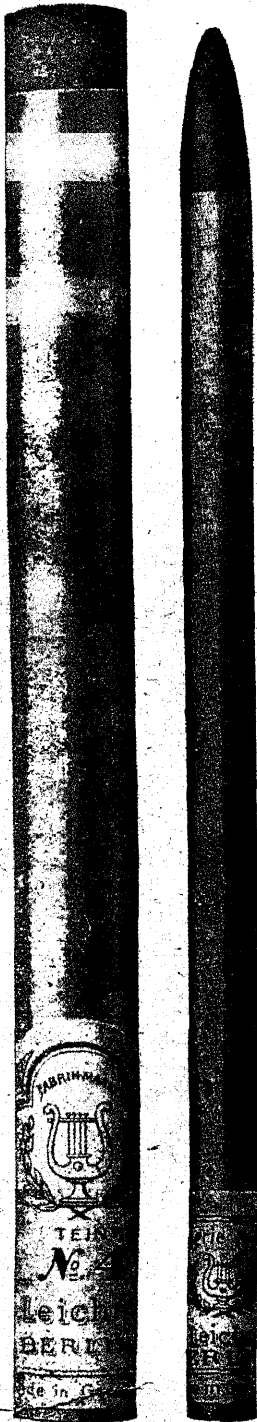
EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

E. Haridusliidu

Rekvisiitide ja jumestus- abinõude ladu

Laos olevate rekvisiitide ja jumestusabinõude müügihind:

1. Põhivärv	Nõ 1	Vorm A	á Kr. 1.25.	Vorm B	Kr. 2.—
2. "	" 2	" "	" "	" "	" 2.—
3. "	" 3	" "	" "	" "	" 2.—
4. "	" 4	" "	" "	" "	" 2.—
5. "	" 6	" "	" "	" "	" 2.—
6. "	" „Lit K“	" "	" "	" "	" 2.—
7. Valge	" 20	" G/H	" "	" F	"—70
8. Vanapuna	" 24	" "	" "	" "	"—70
9. Pruun	" 11	" "	" "	" "	"—70
10. Must	" 12	" "	" "	" "	"—70
11. Tumehall	" 32	" "	" "	" "	"—70
12. Sinine kesk	" 326	" "	" "	" "	"—70
13. " tume	" 326	" "	" "	" "	"—70
14. Carmin Verm. N-puna	" H	" "	" "	" "	"—75
15. Carmin I. N-puna	" "	" "	" "	" "	"—75
16. Normaal komplekt jumestusvärve					
			[Nr. 70 ja 70-a	Kr. 3.50	
17. Kino komplekt (plekk-karpides)				"	7.—
18. Väike komplekt				"	1.20
19. Mastiks (60 gr. pudel)				"	1.50
20. Mastiks (30 gr. pudel)				"	—75
21. Ninakitt Nõ 257				"	—50
22. Hambavärv „must“	Nõ 43			"	1.—
23. Puuder „valge“	" 230			"	1.60
24. " „roosa“	" 230			"	1.60
25. " „kollakas“	" 230			"	1.60
26. " „naturelle“	" 230			"	1.60
27. Compactnoorpuna	" 90			"	—45
28. Teaaterpuna	" 96			"	—75
29. Mastix-pintsel	" 192			"	—25
30. Huulepuna	" 203			"	—90
31. Kulmupulk „must“	" 58			"	—50
32. Vaseliin (suur karp)				"	—35
33. " (väike karp)				"	—17
34. Abšmink Nõ 249				"	1.—
35. Habemekarvad				á 1 kroon meeter	

FORM A F

VABAHARIDUSTÖÖ

JUUNI

IV

1929

SISU: R. Kangro-Pool: Kunsti populariseerimisest. — Evald Vender: Märkusi avalikkude rahvamajade seaduse eelnõu kohta. — P. Grabinsky: Vabaharidustöö Lätis. — Hugo Laur: Näpunäiteid näojumestamiseks. — Mitmesugused teated.

Kunsti populariseerimisest.

R. Kangro-Pool.

Meie kunstielu ja rahvas seisavad üksteisest praegu kaugelt rohkem eraldatult, kui see on teiste vaimliste aladega.

Kunst on oma minevikult väga noor meie juures, palju noorem kui näit. kirjandus, koorilaul. Kirjandus läheb raamatutena rahva keskele laiali, laulukoorid ja orkestrid ning solistide kontserdid hoolitsevad muusikalise naudinguga eest. Kujutatavad kunstid, nagu raidkujud, maal jne. — ega nende originaale ei saa olla palju. Neid võidakse näha ikka ainult näitustel ja muuseumites. Aga kui palju võime meie oma kehvades oludes pidada kunstinäitusi! Meie kunstnikkude arv on kaunis pererikas ja nad produtseerivad kaugelt rohkem, kui on võimalik meie näitustel näidata. Eesti on iseseisev riik senini paraku sarnase omadusega, mis tundub natuke veidrana kultuurriigile: temal puudub kunstinäituste otstarbekohane ja avar ruum! Kui pealinnas võidakse aastas pidada keskmiselt kaks kunstinäitust raskelt leiduvates väikestes ruumides, siis on väga sagedaseks nähtuseks olnud, et jury ei pea arvestama väljapanekute juures mitte ainult teoste kunstilise kvaliteediga, vaid ka sellega, palju ruumis saab välja panna. Eriti võiks häid töid näitustele rikkalikult anda meie graafikud. Võiks mõnigi anda 25-40 joonistust, puuldiget, litografiat jne., mis oleksid hea kunstilise väärtusega ja mis publikut võiks huvitada, aga ruumi pärast peab seda arvu kärpima 5-10-ni, sest ruumi soovivad saada paljud kunstnikud, kellel ka rida töid näitamiseks ja kelle juures tuleb ruumi puudusel samasugust kärpimist teha. Mõtelgem nüüd, mis-

suguse meelega peab kunstnik töötama temalt nõutakse rikkalikku produktsiooni ja ta peab leidma võimaluse seda dokumenteerida, aga ta on sunnitud oma töö „vaka all hoidma“ sellepärast, et riigis ei ole ruumi näituste pidamiseks. See on töötamine mitte millekski, mis temalt soovitakse ja mille ta oma aineline ülikehvuse peale vaatamata ikkagi põõningule peab viima, või süngi all hoidma.

Nii on meil olukord praegu, kus kunsti produktsiooni rahvas laiemas ulatuses meil näha ei saa. Ei saa seda näha ka linnade elanikud, ei saa kergelt sellega tutvuneda isegi mitte kitsamad kunstiringkonnad ise.

Kui meil kõnelda tahetakse kunsti populariseerimisest, rahva sekka viimisest, siis tõuseb esimeseks nõudeks näitushoone saamine.

Senini on näitusi meil peetud juhuslikkudes üüriruumides (börse saalis, NMKÜ-gus jne.). Need ei täida oma ülesandeid täiel määral kunagi. Kunstinäituste pidamine tähendab teenistuseandmist nendele asutistele ja kunstnikkude ruineerimist. Börse saal on pime pealekauba. Arvestama peab ka ajaga, millal need ruumid on vabad.

Kunstile, elavale tegutsevatele kunstile on alalist kodu vaja, sarnast kohta, kus on temal mõnusad ja vastavad ruumid ja kuhu iga inimene alati võib minna ja kunsti keskel viibida. Kunstile ei ole kaugeltki küllaldaseks, et sellele valmistatakse aastas paar korda suuremaid paraade — näitusi. Kas on ükski ala saanud elada ainult paraadidest? Ei ole. Kunsti peab alati nägema ja ta peab võimaluse enese näitamiseks leidma. Suurte näituste kõrval

oleks kunstihoones alalised vahelduvad näitused, kuhu kunstnikud järjest oma uusi teoseid toovad. Publikul, kes asjast huvitatud, avaneb sellega võimalus enam vähem kõike näha, mis meie kunstis sünnib. Maalt tulevad ekskursandid ja erasoitjad võivad igal ajal ühe õppetunni saada ka kunstihoones käimisega.

Puht kunsti kõrval hakkab meil rõõmus-taval viisil hoogu võtma mitmesugune tarbe-kunst, keraamika, kodukäsitöö, kunstiväär-tuslikud nukud, nahavoolimine jne. jne. Ka see kõik peab kodu leidma kunstihoones. Meie õpiks tundma kunstilist ilu tarbeasjade juures, meie võiksime katsuda omapärasust aegamööda leida ja meie vabaneksime kur-navatest kuludest, mis teeme nüüd välis-maade praakiläinud ja ajalt iganenud asjade sissevedamiste peale.

Kunstnikkude sihtkapital on oma eel-arvetega korjanud kokku üle 100.000 krooni kunstihoone ehitamiseks. See on ilus sum-makene, millega võib head algust teha. Meie kunstivõoras seltskonnas ja ka valit-suse ringkondades ei valitse kunstihoone hädatarvilikkuse kohta senini mitte kõige selgem arusaamine. Ja ollakse külm asja vastu, kunstnikkude poolt tehtud ettepane-kut ei võeta sooja südamega ja kavatsus pole veel leidnud kinnitamist.

Neil päivil peeti Tallinnas kunstnikkude kongressi, kus võeti kunstihoone asjus ühel häälel vastu resolutsioon, et see on mööda-peasematult tarvilik. Ühtlasi valiti dele-gatsioon, kes valitsuse ja teiste mõjuvõimude ees vastavate seletustega esinevad. Elatakse lootusest, et kunsti- ja meie rahvahari-duse ja esteetilise maitse kasvatamise ni-mel varsti kunstihooneni jõuame.

Teine suur ja kaaluva tähendusega väär-tus kunstide tutvustamiseks on kunsti-muuseum. Meil on see alles algidus ja hoolimine temast ei ole ka kuigi suur, kui meeletuletame, kuidas see veel üsna üle-öö kotti aeti, et Kadrioru lossist teha küla-listele vastuvõturuumi ja riigivanemale residentsi.

Muuseum ei passinudki tõesti selle lossi ruumidesse ja muuseum vajab ka uut hoo-net, kus leiaksid aset vanem kunst ja meie kunstiloole kõige iseloomulisemad teosed nüüdsetelt näitustelt. Muuseumi hoone tu-leb ehitada pikkade aegade jaoks, selle-pärast on selle teostamine suurte aineliste raskustega ühendatud. Kuid küll kord jõuame ka selleni, et vabariigi pealiina kunst ei seisa kottides ja pööningutel, kuhu ta on sattunud suviresidentsi himuliste tegutsemisel.

Küsimine nüüd, kuidas kunstimaitset kasvatada ja kunsti populariseerida laiemas ulatuses, kuidas kogu rahvale anda kunsti-kultuurilist arenemist.

Võtame kõige pealt meie avaliku ümb-ruse üldse. Kunstikultuuriga maades, kui riik, omavalitsused, seltsid, pangad, suur-ärnid jne. ehitavad hooneid, siis püütakse neid teha võimalikult kunstipäraseid ja kunstliste osadega. Hoone fassaadid kau-nistatakse kujude ja relieefidega, ruumides on seinamaalid ettenähtud, laed on kaunis-tatud, ruumides on kujusid, maale. Meil on kõik lage ja lubjane. Nii kasvatame riigi ja rahva-kulul kunstikoolides kunst-nikke, kõneleme nendest, aga kunsti pole õppinud ligi laskma nendes hoonetesse ega hoonete külge, milledes rahvahulkadel alati palju tegemist. Meie hoonete eel-arved ulatuvad paljudesse miljonitesse. Riik ja omavalitsused ning teised suuremad ettevõtted ei teeks tõesti enestele liiga, kui kunsti saamiseks eelarveid mõningate sum-madega täiendataks. Riik ja omavalitsused ei kasvataks sellega mitte ainult kunsti-maitset, vaid annaks ka tööd kunstnikkele.

Samuti näeme, kuidas meil monumente ja iluplatse on väga vähe. Meil pole kogu riigis vist rohkem tõesti sügavalt kunsti-pärasest ausammast, kui prof. Baeri oma Tartus Toomemäel. Nüüd on tahetud tööd kunstnikult poolmuidu ja materjal võetakse äärmiselt odav ning tööd tehakse soperda-des ilma konkursideta. Ei ole ime, kui tulevik kord suure osa meie vabadussõjas langenute mälestussammastest hää maitse nimel peab kõrvaldama. Meie rahvas on olnud ohvimeelne ja on summasid annetanud oma kangelaste mälestamiseks. Kunstiga pidi mälestatama, aga midagi muud on välja tulnud. Kunstnikke nende tege-vuses on piiratud summadega, materjalidega ja kõige rohkem ideedega, mis ebakompe-tentsed komiteed on sammaste jaoks välja-mõelnud. Moraalsete ebasüüdsuste järele avalikkudes kohtades valvab seadus, aga ilulisi vääratusi tehakse otse süstemaatiliselt, jättes küsimata nõu sealt, kust seda võib saada. Kunsti ja ilu kandmiseks tuleb kunstnikkudele jätta võimalikult vabamad käed ja töid tellida ikka võistluste kaudu. Ning jurydesse kutsutagu kunstilise hari-dusega inimesi. See on abinõu kunstilise ilu populariseerimiseks. Olgu meil monu-mente mitu korda vähem, nad olgu aga kunstilised väärtused, mitte vördjad!

Kunsti sihtkapital omandab nüüd kunstiteoseid deponeerimiseks mitmesugus-tesse asutistesse. Neid on antud kooli-

majadesse, ühinguksse jne. Koolimajades kasvab meie tulevane põlv ja neist peame inimesi kasvatama, kes oleksid kõigeekülselt paremad kui meie. Kasvatuse siht nõuab seda edu nimel. Suurem osa sellest noorusest on maal, kus tal kultuuri mitmesuguste avalduste nägemine väga piiratud. Näeb kuude viisi ainult pori ja argipäeva vaevalist elamist ning vaevleb ise oma õpperaamatute kallal üsna viletsates koolitubades.

Sinna on meil vaja ka kunsti juhtida ja sellega katsuda tuua noorsoole puhtamast pühapäevalisest ettekujutusi. Muidugi ei jõua seda sihtkapital üksinda, see nõuab aastaastalt väga suuri summasid ja süstemaatilist ning kunstitudvat ja kunstiar-mastavat tööd.

Ma mõtlen, et haridusministeeriumi riigikoolivalitsus, kes püüab meie kooli-olusid jõudu mööda parandada, siin selles asjas küll appi peaks tulema. Koolidesse kunsti ja ilu, — selle tähe all tuleb eelarvet täiendada. Muidugi ei ole kerge sel teel maale juhtida kalleid originaale, kuigi see oleks soovitud. Aga on teisi võimalusi. Graafika, puulõigete, litograafia, etsingu abil on ka originaal paljudes eksemplaarides ja tuleb õige odav, et koolisid ilustada. Nendega peab algust tegema. Loomulikult mitte ühe või kahe lehe kaupa, vaid korralikult valitud kogude viisi. Seda ei või teha mitte juhuslikult, vaid inimeste kaudu, keda võib usaldada ja kes vastutav on oma töö eest.

Siis on loomulik maalidest lasta valmistada häid reproduktsioone. Tuletagem meelde: meil on päris korralikult reprodutseeritud ainult üks teos: *Laipmani „Kaugelt näen kodu kasvamas“*. See teos tungis kõigisse kodumaa nurkadesse, seltsimajadesse ja haritud inimeste perekondadesse. See teos sai meie rahvusliku iseteadvuse kasvatamises tähtsaks teguriks, oli ka meie kunstimaite esimeseks koolmeistriks, nagu oli selle meister esimeseks koolmeistriks meie kunsti annetele.

Kõik sünnitab kulusid ja ka sarnane reproduktsioonide valmistamine. Aga kui meie rahvale peame kunstimaitsset *õpetama*, siis peame seda *tegema*, mitte lootma ja arvama, et rahvas ise seda teeks. *Ise* ei tehta kunagi *sed*a, mida on vaja *külge kasvatada*.

Kui kõneleme kunsti populariseerimisest ja selle juures mõistame, et kunsti tuleb rahva sekka viia, siis on selle kõrval veel väga suure tähendusega kunsti

selgitav kirjandus, loengud, valguspiltide näitamine, üldse selgitus ja õpetustöö.

Kunstikirjandust meil pole peaaegu ole-maski. Kui ei ole selle järele olnud nõud-mist, kes seda võis siis kirjutada ja kir-jastada. Piltidega väljaanded tulevad pea-legi väga kallid. Ma arvan, et nii haridus-ministeerium, haridusliit ja teised rahva-hariduse eest hoolitsejad peaks oma üles-andeks võtma sarnaste kõige hädatarvili-semate raamatute väljaandmise.

Meil oli kunstiajakiri „*Taie*“. See oli kallis katse selleks, et jälgida ja selgitada meie eneste ja tänapäeva võõrast kunstielu. Ta ei leidnud aga teed rahva juurde, sest ta oli kallis ja mitte populaarne. Rahvale kunsti õpetada võib populaarse perekonna-ajakirja abil. Meil ei ole meie piinlikku-seks aga mitte ühtegi korralikku perekonna-lehte olemas. Valitsusel on teaduse ja rahvahariduse edendamiseks iga aasta suur summa kultuurkapitali tarvitada. Kas ei võtaks mõni selts enese peale organiseerida ja vastutav olla hea perekonnalehe väljaandmiseks hea kunstilise haridusega toimetajaga? Mina usun, et valitsus sellele hädavajalisele kultuurilisele ettevõttele mitte ei keelaks andmast päris korralikku toetust. Katsuma peab seda ja ma loodan, et see katse tuleks meie kultuurilisele rahva-arenemisele õnnistuseks.

Selles ajakirjas võiks kõige muu mater-jali kõrval tuua kirjutusi kunstist, kodu-kaunistamisest üldse, esteetika püüetest, pilte ja muid juhatusi.

Meil on valmistatud Eesti kunstist val-guspiltide seeria, mis sisaldab umbes 200 pilti, algades Kõleriga ja lõppedes kõige viimasg ajaga. Lühike tekst meie kunsti arendamise selgitamiseks on sellega kaas-sas. Nende abil võiks maal pidada refe-raadi õhtuid. Paremaid võimalusi praegu ei ole. Kulukas on kutsuda asjatundjaid kõnelema, kuigi see oleks väga hea.

Provintsid ja suuremates alevites oleks soovitav korraldada vahel ka väiksemaid kunsti-näitusi. Et kunstnikud näitustega aga alati pealinnaski omadega välja ei tule, ei saa nemad provintsi näituste korralda-mist mitte oma peale võtta. Kui provints annaks ruumid ja kannaks näituse kulud, külap siis kunstnikud oma poolt annaks tööd. Olen kunstinäitustel olles näinud, kuidas just provintsist tulnud õpilased-ekskursandid on kõige hingega näitusest huvitatud. Vaadake, tema nagu neelab ah-nelt seda, millest ta on kuulnud, aga pida-nud ilma olema ikka ja alati. Kui provints, alevid ja uued linnad oma rahvast maitse-

liselt tahavad kasvatada, siis ei jäta nemad samme astumata, et nad eneste juures kodu näeksid vähemaid kunstinäitusi.

Igapäevane töötav elu teeb inimese nürksiks ja jõhkraks. Ilu puhastab vainu. Pangem tähele, et kui töömees paneb püha-päeva riided selga ja istub puhtas toas,

siis on ta mõtlemisviis ka kohe pidulikum. Ilus ümbrus ilustab hinge. Kunst tündab südameid, puhastab mõtteid, annab meile igatsusi paremuse järele. Selleks on kunsti populariseerimine vajaline töö rahva kultuurilises kasvatuses.

Märkusi avalikkude rahvamajade seaduse eelnõu kohta.

E. Vender.

Nagu ajalehtede sõnumitest näha esitas Hariduse- ja Sotsiaalminister Vabariigi Valitsusele avalikkude rahvamajade seaduse eelnõu. See eelnõu on avaldatud „Vabaharidustöö № III. Rahvamajade seaduse tarvidus kerkis eriti vajalikult päevakorraks selle järele, kui Haridusliidu ettepanekul asunduskapitali seadusse võeti laenude andmine rahvamajade ehitamiseks. Kuid sel kujul, nagu avaldatud eelnõust näha, ei lootnud keegi rahvamajade seadust.

Siiamaani on rahvamajade ehitamine olnud seltskondlikkude organisatsioonide ülesanne, esitatud seaduse eelnõu järele saaks rahvamajade ehitamine ja ülevallpidamine omavalitsuste ülesandeks. Vabaharidustööd tegijatel isikutel ja asutustel jääks ainult rõõmustada, sest nende õlgadelt langeks suur koorem, pole ju kerge asi rahvamaja ehitamine ja ülevallpidamine. Seda rõõmu püüab aga vägisi segada kartus, kas see seaduse eelnõu oma vabaharidustöö tuiksoone „kroonustamisega“ ka küllalt eluline on. Vaadake meie koolimaja ja Teie näete kui palju meie vallaisadharidusetemplite eest hoolt kannavad. Ometi on nendele koolimaja tarvidus palju rohkem selge kui rahvamaja oma. Saab nende ehitamine aga seaduse eelnõus ettenähtud kujul omavalitsuse ülesandeks, siis võib kindel olla, et eraalgatus sel alal väga palju langeb. Kas see asjale kasulik on, on väga küsitav. Võib olla oleks seltskonna eraalgatuse vääriline toetamine kasulikum.

Et seaduse eelnõu eraseltside tegevuse kohta suuremaid kitsendusi ette näeb kui omavalitsustele on küll vist täitsa asjata. Eelnõu § 12 teine lõige peaks kindlasti välja jääma Samuti § 17 teine lõige. Ja kui see tarvilik peaks olema, et rahvamaja juhataja kinnitab ametisse maa- või linnakoolivalitsus, siis ei oska mina küll arusaada, mikspärast mõne haridusseltsi juhatus vähem kompe-

tentne on rahvamaja juhataja valimisel kui vallavalitsus, kelle kandidaadid kinnitamist ei vaja.

Üldiselt peab küll tunnistama, et eelnõu järele rahvamaja juhataja kohta selget ülevaadet ei saa, kes ta on või olema peab. Võib olla kui Haridus- ja Sotsiaalminister ükskord eelnõus ettenähtud määruse rahvamajade juhatajate hariduse ja kutselise ette valmistuse kohta välja annaks vast sealt ehk selguks siis see asi.

Uue seaduse järgi jääksid rahvamajad valdade, alevite ja linnade üleval peetavaks, kes neid siis annavad kasutamiseks kohalikkudele organisatsioonidele, Kavatsesetavad ettevõtted on oma enamuses niisugused, mis ennast majanduslikult kuidagi viisi ei tasu ja siis on loomulik, et ka maja hooldaja nende ettevõtete pealt ei tea kui suurt maksu ei saa nõuda, mispärast maja ülevallpidajad sellele alati juure peavad maksma. Seni pole meie omavalitsused oma enamuses aga vabaharidustöö vastu kusagil nii sooja poolehoidu näidanud, et neid ettevõtteid majanduslikult oleksid toetanud, vaid just vastupidi üks liik haridusliste seltside ettevõtetest on omavalitsuse tuluallikaks muudetud. Korraldagu kultuurhariduslikud organisatsioonid pidu, kursuse või teadusliku loengu, kui seal osavõtjatelt sissemineku maksu võetakse — millegiga peab ju ometi kulud kaetama — siis on omavalitsus karmas mees kohe lõbustusmaksu nõudma. Mõned maa- ja linnavalitsused on viimasel ajal vähemalt puht teaduslikud ettekan- ded lõbustusmaksust vabastanud, samuti ka haridusliste ettevõtete heaks korraldatud pidud. On aga neidki maavalitsusi veel olemas, kus isegi puht teaduslisi loenguid lõbustus maksuga „kroonitakse,“ sest maavalitsusel olla raha tarvis ja kust seda siis ikka võtta. See seisukord aga, kus

haridustegelaste heatahtliku ja tasuta seltsidele andud töö tulemuste pealt omavalitsustele üle veerandi kogu tulust mati tuleb maksta, on mõnegi tegelase nii ära vihastanud, et nad üldse sarnaseid ettevõtteid korraldama ei hakka, kust seltsil tulu oleks, sest siis vii jälle kümnist. Nende ridade kirjutaja on väga paljudele poliitika tegelastele kõnelenud, kas ei saaks kuidagi lõbustusmaksu kui mitte täitsa ära kaotada, siis vähemalt piirata kas või 10% üldtulust, et seltsid oma tegelaste töövaeva kasu kõiki ei pruugiks omavalitsustele ära maksta. Sama jutuga olen korduvalt käinud viimase kolme aasta jooksul olnud haridusministrite juures. Mõni lubab kaaluda, teine ütleb otsekohe, et ja vaadake meil on riigikogus väga palju omavalitsuse tegelasi ja et asi omavalitsuse tuludesse puutub, ega seda siis

ikka läbi viia ei saa. Ja mis seni tulemata, see on ettepanek lõbustusmaksu kaotamiseks või paremaks normeerimiseks.

Siin ühelt poolt ei julge keegi algatada ettepanekut lõbustusmaksu otstarbekohasemaks korraldamiseks — teisalt aga nii suurejooneline rahvamajade projekt, mis isegi kõige suurema optimisti lootused üle lööb. Ministerium käib kohut mõne vallaga mõnekümne kroonilise raamatukogu toetuse pärast, kuidas lahenevad seal asjad kümnete tuhandeliste rahvamajadega.

Tuleb tõsiselt karta, kas selle seaduse puhul teoks ei saa vanasõna — suur tükk ajab suu lõhki. Loodame siiski, et rahva esitus rahvamajade tähtsust vääriliselt hindab ja rahvamajade seadusega esitatud eelnõu või muudetud kujul kaasa aitab maa elu kultuurilisemaks muutmisele.

Vabaharidustöö Lätis.

P. Grabinsky.

Lätis saadakse vabaharidustöö tähtsusest palju paremini aru kui meil. Seal kulutatakse selle arendamiseks kaunis suuri summasid, teades et see raha pole mitte tulde visatud. Sest mida kõrgem rahva kultuuriline tasapind, seda kasulikum riigile.

1. Kultuurkapitali eelarve.

Üks tähtsamatest vabaharidustöö toetajatest Lätis on kultuurkapitali valitsus. Lõvi-

osa sellest kapitalist läheb raamatukogude sisseseadmiseks, sest Lätis puudub seadus, mis kohustaks omavalitsusi üleval pidama avalikke raamatukogusid. Kultuurkapitali abil on ellu kutsutud üle 700 raamatukogu, ning iga aasta antakse seks otstarbeks veel uusi summasid juure.

Huvi pärast toome siin Läti kultuurkapitali 1928/29. a. eelarve täielikult. Selles on ettenähtud:

1. Rahva	raamatukogude toetamiseks	Ls. 65.000.—	(umbes 4.700.000 s.
2. Algkoolide	"	" 40.000.—	(" 2.900.000 "
3. Kesk- ja kutsekoolide	"	" 20.000.—	(" 1.450.000 "
4. Teaduslikkudele seltsidele toetust	"	" 10.000.—	(" 725.000 "
5. Ajakirjanduse tellimiseks aval. lugemistub. jaoks	"	" 65.000.—	(" 4.700.000 "
6. Raamat. kirjastamiseks, käsikir. omandamiseks etc.	"	" 140.000.—	(" 10.150.000 "

Kokku: Ls. 340.000.— (ligi 25.000.000 s.)

Nagu sellest eelarvest näha, on kaunis suur summa ette nähtud raamatute kirjastamiseks (üle 10.000.000 senti). Ning tänu kultuurkapitalile, ongi Lätis ilmunud mitmed tähtsad, kuid piiratud tirāžiga raamatud, mis muidu oleksid jäänud ilmunuta, näit. „Raamatukogude-Nõukogu aastaraamat;“ bibliograafiline nimestik vanema aja kohta (alates 1763. a.) j. t.

2. Bibliograafilised nimestikud.

Vabaharidustööd on raske ette kujutada ilma raamatuturu tundmata. Et orienteeruda

ilmunud raamatute rāgastikus, seks läheb tarvis bibliograafilisi nimestikke.

Juba enne maailma sõda on katsutud kokku seada läti keelsete raamatute üldnimestikku. Näit. ilmus 1893. a. J. Berg'i ja J. Šablovsky poolt kokkuseatud Läti kirjanduse üldnimestiku I osa, millele 1899. a. järgnes II osa. Veel varem, 1831. a. hakkas ilmuma C. Napiersky poolt saksakeelne väljaanne: „Chronologischer Conspekt der Lettischen Literatur von 1587 — 1830, millele järgnes mitu lisandust. 1902. a. ilmus Aroni Matise poolt kokkuseatud tõlkekirjan-

duse nimestik. Kõige täielikum on aga tuntud bibliofiili ja raamatukogu-tegelase J. Misisi poolt kokkuseatud nimestik, mis sisaldab 1585 — 1910. a. ilmunud teaduslikku kirjandust. Seda nimestikku hakati trükkima juba enne sõda, kuid lõpetati alles 1924. a. mil ta ilmus Läti raamatukaupmeeste ja kirjastajate ühingu väljaandel. Kuuldavasti valmistavat autor ka II osa — ilukirjanduse kohta.

Uuema aja bibliograafilisi nimestikke, alates 1920 a., valmistatakse ning kirjustatakse Riigi-raamatukogu poolt. Nendes nimestikkudes on loeteldud peale raamatute ka kõik ajakirjanduses ilmunud artiklid. Need nimestikud ilmuvad annetena, mis sisaldavad terve aasta toodangu, kuna aga uute raamatute kohta antakse välja n. n. „Riigi-raamatukogu bulletin“, mis ilmub korralikult iga kuu. Selles on tekst trükitud ainult ühele küljele, et võiks teha väljalõikeid kaartkataloogi jaoks. Seega on tal mitu head külge, kuid peasi — ta ei jää ajast maha, nagu Eesti Kirjanduse Seltsi poolt väljaantav üldnimestik.

Peale ametliku bulletinini ilmus läti bibliograafilises ajakirjas „Latvju Gramata“ köi-

kide tähtsamate raamatute nimestik, kusjuures raamatud on liigitatud detsimaal-klassi fikatsiooni järgi, mis suureks hõlbustuseks raamatukoguhoidjatele. Kahjuks olevat see ajakiri aga hiljuti seisma jäänud.

Et vastu tulla vähematele raamatukogudele, selleks avaldab Läti Raamatukoguhoidjate Ühingu bibliograafia sektsioon järjekindlalt lühikesi arvustusi tähtsamate uudisteoste kohta ajakirjas „Ärpusskolas Izglitiba“ („Vabaharidus“), mis antakse välja Läti Haridusliidu poolt.

3. Raamatukogude asutamine.

Siin sammub eesotsas Riia linn. 1925. a. oli seal peale ajaloolise keskraamatukogu ainult 7 linna poolt ülal peetavat rahvaraamatukogu; praegu on olemas 11 raamatukogu ning 15 osakonda, seega 26 raamatute väljaandmise punkti.

Ruumi puuduse tõttu pole võimalik seda küsimust siin kohal laiemalt selgitada. Keda see ala huvitab, leiab pikemaid seletusi minu artiklis „Läti raamatukoguasjandus“ (ajakirjas „Vabaharidustöö“ №4-1928 a.); kahjuks on aga seal toodud statistilised andmed vananenud.

Näpunäiteid näojumestamiseks.

H. Laur, „Estonia“ teatri näitleja.

2

Peale selle tõmmatakse veel mustjas-pruunid jooned silma ülemisel ja alumisel laul. Selle läbi saab silm märksa suuremaks. Silmakulmud värvitakse samuti pruuni või musta mingiga, ent ärgu unustatagu selle juures, et liig mustad ja tugevad kulmud tugevust, kui ka jonnakust ja kibedust tähendavad. Silmakulmude minkimise otstarbe on inimese loomulikke kulmusid ülalpool silmaõõnsust nähtavamaks teha, eriti siis, kui nad juhtuvad liid õhukesed ja kitsad. Normaalsed kulmud juures tuleb neid ainult üheainsa tumeda kriipsu abil tugevamaks teha. Blondijuukselised maaligu kulmud pruuniga, kuna pruuni- ja mustajuukselised oma kulmud mustjas-pruuniga või mustaga maaligu. Silmakulmud peavad kerges kaares üle silmaõõnsuse paistma. Nad algavad ninajuures, kaarduvad siis natukene paksemeks minnes oimude suunas kitsamaks muutudes ja vähehaaval kadudes. Kus aga loodus näitlejale annud ebanormaalsed kulmud, seal peab neid vähendama, näopõhivärviga tubliste kattes. Nina minkimise juures tuleb seda tähelepanna,

kas nina küllalt ilunõuetele vastab ja kas ta normaalselt vormitud, s. t. kas ta liig lai või pikk ei ole, liig kõrge või väga sisse-litsitud on.

Normaal nina kuju, kui see looduselt ebanormaalne on, saavutatakse valge joone nina seljale tõmbamisega. See valge joon kergitab sisselitsitud nina märksa. Kui aga ninal juba liiga suur lohk, siis ei aita ka enam valge joon nina seljal, vaid tuleb ninakitti abiks võtta. Nina, mis lai on, tehakse kahelt poolt külgedelt pruuni või hallpunase värviga minkides kitsamaks. Seda saavutatakse ka vana punasega.

Noorte nägude juures ärgu unustatagu kõrvalestasid noorpunasega minkimast. Seda unustatakse tihti ja pole kunagi kunstimaitseiselt ilus, kui meie ees noorusliselt värske nägu on, aga kõrvad selle juures hallid.

Suu ja huulte suhtes olgu öeldud, et põhivärv ehk põhitäni näole panemisel seda huulte ei pandaks, see ulatagu ainult nende piirideni. Huuli mingitakse iseseisvalt punasega, kas noorpunasega üksi või vana-

punasega segatult. Selle jaoks on olemas ka erilised Leichneri huulte pummatid. Huuli ei tohi kunagi liig paksult minkida, see moodustaks suu liig suureks ja paksuks. Looduselt ilusal suul jäetagu tema oma vorm ja värskendatagu teda ainult tarbekohaselt. Looduselt suurt suud võib parandada, kui suunurgad tubliste põhitooniga kaetakse, s.o. kui suud teatud määral vähendatakse. Mitte üksi suurt suud ei saa selle läbi vähendada, vaid ka paksuid huuli kõhnemaks teha; need mingitakse põhivärviga kitsamaks ja ühes sellega ka õhemaks. Ilusa suu peale tuleb eriti rõhku panna. Pole sugugi vähe juhtumisi, kus ebailusa suu tõttu mõned näitlejad vähe aega laval püsivad.

Kortsude ja joonte joonestamine.

Nagu teada, peegeldab inimese nägu inimeses läbi elatud hingeelamusi. Rõõm ja mure, vihkamine, armastus ja kurbtus — kõik elamused leiavad inimese miimikas omale väljendustee. Miimika aga tekitab inimese näo musklite liikumisest. Kõik inimese keha liikumised tekkivad lihaksete jõu abil ja sellepärast vajab ka miimika teatud näo-lihakseid. Meie teeme vahet lihaksete liikumiste vahel, mis silmapilksete välimiste ehk sisemiste muljete tõttu esile kutsutakse ja nende liikumiste vahel, mis tingitud harjumusest, iseloomu omadustest jne. ja mis inimese juures kestvad on. Viimastega on kortsude joonistamisel ehk karaktermaski joonestamisel kõige rohkem tegu.

a) **Nooriga.** Kõige pealt — kortsud ja jooned joonistatakse pruuniga või vanapunase ja halli seguga, neid stambiga ehk peene pintsliga näole tõmmates. Sügavamatele kortsudele lisatakse veidi musta juure. Kortsu kõrvale tõmmatakse valge varjujoon, mis sõrmega ületõmmates kortsu joonega liidab ja niiviisi saavutatud üleminekuga plastiliseks kortsuks muutub.

Me teeme vahet:

- 1) Otsaesise kortsude,
- 2) silmakortsude,
- 3) kurjade kortsude ja
- 4) suukortsude vahel.

1) Otsaesise kortsud tekkivad silmakulmude töötamisest ja jooksevad nendega paraleelselt.

2) Silmakortsud lähevad välisest silmanurgast kiirekujuliselt väljaspoole ja on üldse vanuse tunnuseks.

3) Kurjuse kortsud moodustuvad pikuti silmakulmude vahel nina juurest ülespoole. See on karakteriline tunnus karmidest, süngetest inimestest, vihastest ja ärritatud iseloomudest ja intrigandi maskidest.

4) Suukortsud, suunurkadest kaares ninasõõrmetele viies, iseloomustavad kindlat iseloomu, viha jne. Need on kõige rohkem esinevad kortsud inimese näos.

Juhitakse tähelepanu sellele, et kortsude joonistamist näol mitte plaanida ei käsitataks, vaid peab enne kindlaks tegema, kus loomulikud kortsud asetuvad. Nende peale maalitakse jooned, mis õieti olevate loomulikkude kortsude täiendamine ja rohkem nende esile toomine on. Seal juures peab alati arvestama valgusega laval kui ka kaugusega, mis publiku näitelavast eraldab.

Nooruslik nägu normaal olendis ei osuta mingisuguseid kortsse, vaid näo vormid on ümargused ja kerged.

Ka küpsel eal pole kortsudega palju mingit tegu. Vahete vahel nõuab osa siiski, et kurjusjooned veidi järeldatakse, kuna silmad ja suukortsud õrnalt ja veidi märgatavalt äratihendatakse.

Keskeas tulevad eelpool nimetatud jooned tugevamad joonistada, selle järele kuis seda osa nõuab.

Samuti on ka lugu rauga eaga, kus vastava tugeva põhitooni kõrval ka tugevamaid jooni käsitatakse.

Vana näo jumestamine.

Vanaduse esimiste tunnusmärkidena ilmuvad nooruslike värvide koltumised; põhivärv kaotab enda puhtuse ja põskedelt kaob puna. Valgema värvi asemele ilmub kollakas, määrdunud toon, mõnikord ka kerge pruun; põskede puna kaob ehk jääb püsima ainult põsenukkidel. Silmalaud lõdveneivad ja muutuvad pruunikat ja sinakat värvi, mis tihti ninajuurest algab ja silmakoobast täielikult ümbritseb. Nina kõrval algavad sügavad jooned, mis kuni suunurkadeni jooksevad. Need joonad kasvavad ühes vanadusega suuremaks ja sügavamaks.

Muutuse all kannatab ka habe; ta läheb märksa kõvemaks: siis ilmub peale habeme ajamist nahale hoopis teine värv. Musta habeme juures muutuvad lõug ja põsed peale habemeajamist sinakaks. See nähtus tuleb juba küpse meheea juures ilmsiks, läheb ikka tumedamaks ja omab täie teravuse rauga eas.

Et vananäo jumestamisel liialdused ette tulevad — on täitsa loomulik; igaüks tahab siin oma võimist näidata ja sattub selle juures tihti üle piiri. Tihti jäetakse kaks asja tähelepanemata: esiteks, kui nägu täitsa vanaks ei tule minkida, vaid ainult vähese jumestamisega läbi saab, ja teiseks et lavavalgustus (elekter) juba nii kui nii selles mõttes muutvalt mõjub, nooruslist värskust ja lopsakat puna

vähendab ja enamalt jaolt kaotab. Selle pärast rõhutamegi noorte nägude minkimisel, eriti valget ja punast. Nii siis tuleb nägu, kui see küpset iga peab väljendama, nii umbes 30—50 a., ainult õige vähe muuta.

Silmaõnsused mingitakse kergelt pruuniga ehk vanapunasega, igatahes ühetasaselt. Selle juures peab tähelepanema, et oma loomulikud silmaõnsused ja näokortsud alati arvesse tulevad võtta, nimelt mida just tugevamaks peab minkima ja esile tooma, mida mitte. Ainult selle läbi võib saavutada loomulikke muljet. Kortsude näole joonistamine, mis lihaksetega kokkukõlas pole, on äärmiselt eksitav kui nägu liikuma hakkab. Peab oma osast õieti arusaama ja selle järele oma nägu osale vastavalt liigutama, see annab parima eeskuju kortsude joonistamiseks. Siledale nahale ilmuvad siis kortsud ja õnsused, mida järel tuleb aidata. Nii saavutatakse õiged tagajärjed, võib liialduste eest hoiduda ja saab töötada oma osa juures absoluutse usaldusega. Pea mõju saavutatakse ikka habeme ja paruka abil, need esemed annavad lõputulemused. Ka siin tuleb kõvasti kujutatava isiku tüübist kinni pidada. Elegantsete härrade ja veel enam daamide juures tuleb parukast võimalikult hoiduda. Seal võib end oma juukste puuderdamisega aidata.

Karakter- ja koomilisi maskisid võib aga parukate abil luua.

Vananäo jumestamise juures nõuab erilist tähelepanu veel üks asjaolu. Mitte ainult üksi vanadust ei pea minkimise juures arvesse võtma, vaid ka seisust ja ametit ehk kutset. Kaks ühevanust inimest näevad välja hoopis mitmet moodi, nimelt kui üks neist terve eluea on muretult kirjutuslaua taga istunud aga teine adra taga ehk maa ning looduse rüpes ehk merel omi elupäivi veetnud. Siin peab minkija oma mõistus kaasa aitama. Ta peab siin oma kogemuste järele looma maski. Sellepärast soovitatakse tähelepanu elu, uurida tähelepanelikult näopilte ja neid meelepidada. Tarvilikke modelle, leitakse igalt poolt, kui ainult otsitakse, olgu see äris, kohvikus, lokaalis, muuseumis, illustreeritud ajakirjades, igalpool võib tähelepanu ja leida tarvilikku ning huvitavat. Midagi pole inetum, kui tehtud loomuvastatus, moonutamine ja inimese paigutamine karrikatuuri seisukohale. Soovitatakse hoiduda liialdusist.

Rauga näo jumestamine. Kui me algul kõnelesime 30—50 a inimese ea jumestamisest, siis vaatleme kõrgema vanaduse ja rauga ea jumestamist. Mõõduandev on siin juukse ja habemevorm. On nendega saavutatud õige karakter, on peasi käes.

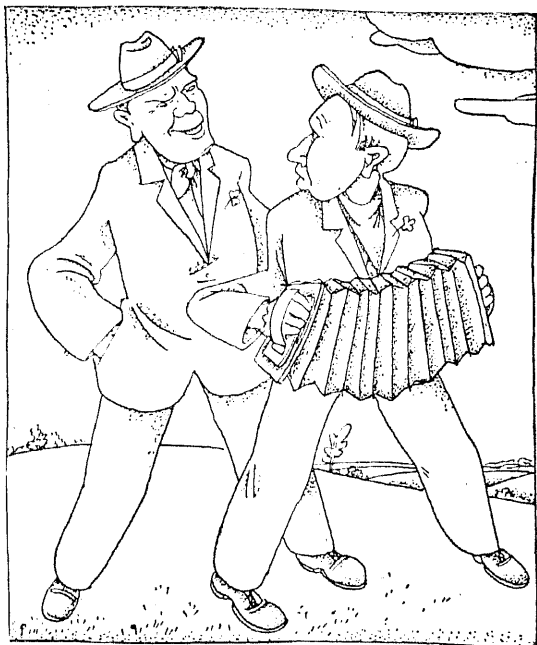
„Ptui! See kino keeld pole muud kui puhas pettuse värk. Alaealistele keelatud — aga maksa oma 25 senti välja ja näha ei saa midagi „uut“.“

Alguses peab jällegi uurima kujutatava isiku tüüpi. On ju ka mehi ning naisi, kes oma hallide juukste peale vaatamata veel noored ning värsked näevad, sinna kalduvad ka vanad vaimulikud ja metsaülemad. Lökendav näovärv annab tunda, et nendes ka kõrges vanaduses elurõõm ja huumor on alal hoidunud. Vale oleks sarnaseid inimesi koltunud, parigitud naha värviga lavale tuua. Loomulik on siin juures ka värske puna, mis isegi kaelale ja kuklale ulatub.

Tarvis ainult paar sügavat kortsu silmade nina ja lõua ümber joonistada. See sünnib nii, kui joonistatud jooned heledama varju andmise läbi plastilisemaks ja sellega ka sügavamaks saavad. Nagu varemaltki, tarvitatakse kortsude joonistamiseks vanapunast ja halli segamini või pruuni. Peale puuderdamist on soovitatav veel kord joonistatud kortse õhukese vanapunase joonega ületõmmata. Nii joonistatakse ka pisarakotid silmade ja lott lõua alla.

Hoopis teisiti aga töötab ajahammas elumehe näo kallal, kes ööd kaardilauas, öölokaalis või ilusate naistega veedab; hoopis teisiti väljendub vanadus ka vaevatud töömehe, merimehe või talumehe näol.

Olgu siis kolme vanadusastme näojumestamise lühike kirjeldus: 1) silmade ümber märgatavad õnsused ja ainult üks sügavam korts ülemise silmalaua juures, suu kõrval kaks kortsu; otsaesise kortsud on veel vähe

„Noh, kuhu siis nüüd nii väledalt?“

„Lähem pasunakoorile viisi ettemängima ja lõõtsmoonikuga takti kinnipidama, seal ju suur pidu“

arenenud. Ülemine huul, lõug ja põsed on, kuigi kõhnad, siiski kerged. Sellega peab kooskõlas olema ka juuks.

2) Siin on juba kortse rohkem, otsaesine on hoopis nende võimuses. Oimude kohad on sisselangenud ja lodevaks jäänud nahk tõuseb silma välisnurkades varesjalgadena kokku. Liha põskedel on osalt kadunud puuduvad ka mõned hambad, nii et nahk suu ümber ja lõuapäradel sügavatesse kort-susse langeb.

3) Vanaduse psühholoogiase kuulub, et kondikava, mida enne liha kattis, nüüd ikka enam nähtavamaks muutub. Kõrges vanaduses on see juba õige väljas ja nähtav. Lugematud kortsud ja kortsukesed hambutu suu ümber, samuti ka silmade ja põskede ümber; nahk, millest rööviud liha ja rasv, asub lodevalt kontidel. Ohukesed valged, vanadusest veidi koltunud, juuksed ümbritsevad pead ja kortsulist nägu, kui nad mitte hoopis kadunud pole. Sarnaste maskide loomisel, mida enam mingitava olemas olevate kortside abil ei saa teostuda, peab juba veidi joonistusandi olema. Kui mingitava näol elavad värvid puuduvad, aitab põhitooniks ka kollaka puudriga puuderdamine; on aga näitleja oma näo värvid värsked siis tuleb põhitooni Lit. K või Nr. 6 tarvitada. Võib ka Nr. 3 ja pruuni segada samaks otstarbeks.

Vananäo jumestamisel tuleb tähelepanu

veel kahe järgmise asjaolu peale pöörduda. Kõige pealt huulte sinakas-kahvatuks minkimine. Kui seda unustatakse on kogu mulje rikutud, sest nooruslikelt värskete suu annab näole noorusliku ilme. Mõned piirduvad nimelt näo minkimisega, teevad selle vanaks ja kortsuliseks, aga jätavad käed ning kaela muutumatuks, mille kallal aga vanadus õige vara juba tööle hakkab. Seda saab ka pruuni puudriga kätte, kui kael ja käed sellega üle puuderdata, et naha värskest vähendada. Käsi saab nii kõhnemaks minkida, kui sõrmede vahe tumedamaks värvitakse kuni käeseljani.

Kõhnad näod, mis paksud peavad olema. Et kõhnale näole nooruslik täiust anda, tuleb erilised abinõud tarvitusele võtta. Kõik näoosad, mis kokkulangenud ja koltunud, peame väljatõstma ja värskendama, seda aga ainult heleda värviga teha. Üldiselt tuleb selleks võtta põhitoon Nr. 3 ja sellega katta nägu; aukulangenud ehk sisselangenud kohad aga tulevad täita veel heledama värviga, kas põhitoon Nr. 2-ga ehk Nr. 2^{1/2}-ga, kui seda olemas on. Sel kombel omab nägu loomuliku täiuse ja sileduse. Teisest küljest tulevad aga liig ettetungivad näoosad madalamaks teha. See on maksev eriti põsenukkide ja nina kohta, kui viimane liig pikaks osutub. Seda saame sel viisil, kui nendele kohtadele veidi vanapunast paneme. Põsepunast (noorpunast) tohib aga ainult ettetungivaile põsenukkidele panna; muidugi peab seda seal hästi tasandama, et teravad piirjooned ei tekkiks heleda lihavärvi ja põsepunase vahel.

Tungib lõug liialt esile, kuna osa suurnurkadest sisselangenud, siis parandatakse seda nooruslikult ilmet samade abinõudega, nagu see põskede juures tarvitusel oli. Nimelt pannakse ettetungivatele osadele vanapunast ehk muidu tumedamat värvi, nagu halli või pruuni, kuna aukulangenud kohale heledamat tuleb panna.

Olgu näovärv asjaomasel tegelasel kui tume, ikka tuleb heledat värvi kasutada ülal nimetatud otstarbeks.

Üksikute groteskosade ja karikatuuride juures tarvitatakse õige ohtralt päris valget, vastavalt vanapunasega või pruuniga, nagu lottide tegemisel lõua all, tursunud ja paisetanud nägude juures nagu näit. joodikutel, liig paksudel jne.

Paksud näod, mis kõhnad peavad olema. Mis eelmises osas näidati, kuidas kõhna nägu nooreks ja ilusaks teha, see maksab ümberpöördukt just paksude nägude juures. Siin peab igast heledast värvist hoiduma. Nimelt maalitakse põskedele lohud

ja silme alla augud halliga või vanapunasega halliga segatult või pruuniga.

Väikest nina võib heleda tooniga esile tõsta; muidugi ei tohi jälle suurt vahet olla heleda nina ja näo tumedama värvi vahel. See peab nimelt koht kohalt kahanema. Piirjooned peavad kustutatud saama.

Kael ja alumine n. n. teine lõug peavad täiesti kaduma, siin võib hoopis tumedaid värve tarvitada.

Mis muidu põskedesse puutub, siis peab neid ikka punaseks minkima, sarnaseks nagu seda normaal põsed on. Ka silmadega ei saa kõhna ja paksu näo juures teisiti talitada nagu normaal näo juures.

Juukse ja habemega peab kõhna ja paksu näo juures aga igal juhusel ise viisi talitama. Kõhnal näol pole kunagi laia habet; peab tal aga lai täis habe olema, siis tuleb see näo servale kleepida, hoopis kõrvade juure. Ei tohi jätta sügavaid suunurki üldse peab palju liha näol näha olema. Ka tuleb hoiduda tumedaist habeme värvidest ja tarvitama isegi kaunis tumeda juukse värvi juures heledaid habemeid.

Otsaesine tehakse laiaks, kui kõik juuksed otsaesiselt kaugele tagasi kammitakse ja otsaesisele liig ette ulatavad juuksed üle mingitakse. Sellevastu aga, kui nägu osa omast pikklikusest kaotama peab, tulevad ülalt juuksed just otsaesisele kammida, ehk vastasel korral, kui neid selleks ei jatku, peab neid musta ehk pruuni mingiga juure joonistama.

Ka silma kulnud mingitakse võimalikult kitsad, kunagi mitte liig tumedad, kui vaja on kõhnal näol nii palju pinda kui võimalik esile tuua.

Põskhabemest peab siis ka hoiduma. Kui seda aga tingimata tarvis on, siis kleebitagu see õige kõrvade ligidale.

Paksu näo juures mis kõhn peab olema, on vastupidine maksev. Siin tarvitagu nii palju habet, kui vähegi võimalik ja kleebitagu see kaunis kaugele näo peale. Jäätakse sügavad suunurgad ja kleebitakse habe võimalikult kaugele kaela peale, et lõua alust paksust vähendada nii palju kui võimalik.

Juuksed kammitakse ja joonistatakse nii kaugele otsaesisele, kui see aga võimalik eriti meelegahtadelt ja külgedele pealt. Otsa eest aga kammitakse nad võimalikult kaugele, nii et kogu pea selle tõttu kõrgem näiks ja laiuses kaotaks. Daamide juures annab see alati kõige soodsamaid tagajärgi.

Ninad.

Habeme ja juukste kõrval saavutatakse mõjuvaid muudatusi näos ka nina abil.

Ninade vormimine sünnib kolmel viisil: minkimise abil, kitist vormimise abil ja valmis ninade kleepimisega.

Kleebitud ninad aga ei istu kunagi hästi sellepärast pole soovitatav neid tarvitada.

a) **Nina vormimine ninakitist.** Selleks otstarbeks on saadaval Leichneri ninakitist. Lõigatakse kiti pulga otsast tarviline osa kitti ja litsutakse see sõrmede ja peopesa vahel pehmeks. Siis litsutakse pehmendatud kiti tükk ninale ja püütakse seebivee sees niisutatud sõrmede abil kiti ja näonaha vahel tarvilised üleminekud saavutada ja uuele ninale vastav vorm anda. On kitti liialt peale pandud, võib seda vähemaks võtta, või tarbe korral ka juure panna. Juurepandav osa peab aga erilisel pehme olema, et ta endisega hästi liituks. Et kitist nina maha ei kukuks, siis kleebitakse mastiksiga nina peale kitt kinni ja hakatakse siis nina vormima. Missugune kuju sarnasele ninale tuleb anda, oleneb osast, s. o. kujutetava isiku loomust.

b) **Kitist vormitud nina kõrvaldamine.** Seda saab tugeva õmblusniidi abil. Niit tuleb üles nina juure panna ja kahelt poolt sõrmedega kinni hoides, alla poole tõmmata. Nii jääb kitist nina peaaegu terveks kätte, mida järgmine kord veelgi tarvitada võib.

Ninade minkimine. Ninade minkimist käsitatakse üldse õige vähe, ehk selle abil küll häid tagajärgi võib saavutada. Mõni looduselt ebavormitud nina võib selle läbi ilusa kuju saada ja ümberpöörduvalt ilusast ninast võib sel moel igasuguseid, eriti koomilisi, vormisid ninale anda. Kõige rohkem püütakse ninale valge joone abil sirget kuju anda; võib aga veel edasi minna ja ainult minkimise abil igale ninale, mis enam vähem normaalne, klassilist vormi anda. Ei peaks sellest jatkuma, et ükski valget värvi nina peale pannakse ja pinda tõstetakse, vaid peame tumedaid värvisid appi võtma varjudena. On näitleja nina rohkem tõmp ehk ümargune, siis värvitakse tema külgi tumedamaks ja nina selg heledamaks, mille tõttu normaal nina kujuneb.

On nina pikk, siis peab teda põhitoonis pisut tumedamaks värvima, kas kergelt pruuniga, nii et näo värv veidi heledamalt mõjub kui nina värv. Sel kombel saab pikk nina vähem silmatorkavaks.

Ka pole raske õigest ninast kõverat teha. Soovitatav kõverus joonistatakse nina seljal heleda värviga ja kõverdused kaetakse tumedama värviga. Endast mõista peavad ka silmakulnud seda mõju aitama tõsta. Näit.: kuhu poole nina kõverus suundub, see

silmakulm tuleb kõveramaks ja kõrgemaks joonistada.

Näoilme muutmine eriliste kulmude vormi ja seisendi abil. Peavad ühes osas sünged ja vaenulikud muljed tugevalt esile tulema, siis peab kulmu värvimima hakkama otse nina juurest, ükskõik millise kuju kulmud pärast võtavad. Lõbusate ja sõbralikkude maskide juures peavad kulmud kõrgelt ja eemalt nina juurest algama; erilistel koomilistel juhtumistel peame loomuliku hulmu alguse maha minkima ja kunstilise kulmu alguse õige kõrgele minkima.

hele värv teeb suureks, punakas selle vastu väikseks. Et aga väiksed kõrvad ilusamad on, siis on enesest mõistetav, et nad punakaks mingitakse, eriti kõrvalestad. See sünnib kõige paremini kuiva punase mingiga.

Suured ja eemalseisvad kõrvad on kõlblikud ainult koomiliste kujude juures. Fauni ja kuradi kõrvad saavad kõrva ülemisest osast pikendatud. See sünnib nina kitiga. Seda käsitatakse samuti, nagu nina vormimise juures. Erilist mõju saab veel selle läbi anda, kui pikendatud kitist kõrva sisse lühikeseks lõigatud harjaseid pannakse, nii

Märjamaa näitemängu kursuse lõpupeol Haridusliidu näitejuht-instruktor K. Otto lavastatud „Põhjalaste“ II. vaatus. Dekoratsioonid Liidu dekoraator M. Pärtilt.

Algavad kulmud õige madalal nina juurest ja jooksevad ülespoole, siis annak see dämonilise ilme, kuna vastupidises suunas jooksevad kulmud vaikset iseloomu väljendavad. Ümargused kulmud leiduvad rokoko ajal. Kulmud, mis nina tüveni ei ulata, avaldavad imestust ja abitust, hoopis kaugel nina tüvest maalitud kulmud väljendavad rumalust ja nürimeelsust.

Kasvava vanadusega ühes lähevad ka kulmud ikka paksemaks. See vanadusilme esineb juba küpses meheeas, kuigi noor näovärv alalhoidunud. Kõige rohkem võime seda tiheda juuksekasvuga inimese juures tähelpanna, eriti habemekasvu juures.

Kõrvad. Kõrvad nõuavad ka erilist tähelpanu minkimise juures. Siin maksab sama seadus, mis teiste näoosade juures:

et kõrv selle läbi veel pikemaks ja elajalikumaks muutub.

Kael. On juba varem tähendatud, et kael minkimise juures tähtsat osa mängib. Teatavas vanaduses saab kael isegi vanaduse äraandjaks. Sellepärast peab teda ka vana näo juures vanaks minkima. Võetakse loomulikud kõrged kohad kaelal ja mingitakse need heledamaks, kuna aga õõnsused tumedamaks tulevad minkida.

Otsaesine. Ka otsaesine nõuab minkimise juures erilist tähelpanu, sest ta moodustab ülemineku näolt juukstele. Otsaesine pakub oma suuruse läbi võimaluse mitmesugusteks avaldusteks. On juuksed sügavale otsaesisele kasvanud, siis avaldub selles nürimeelsus, vähene intelligentsus ja mahalöödud ning rusutud iseloom.

kõrge otsaesine on tunnustatud vaimurikkaks. Siis on veel Mephisto otsaesine kõrgete nurkadega ja kaugele otsaette ulatava juukse-
tukaga.

Juukste otsaesisele kammimise ehk jumes-
tamise abil saavutatakse kõik ilmed. Pea
saab pikemaks, teravamaks ja ka nooremaks.
Vanaduse lähenedes ilmuvad oimude kohal
inimesel kõige varem hallid karvad, ehk
kaovad oimukarvad ja otsaesine muutub
kõrgemaks ja laiemaks. Et seda puudust
laval kõrvaldada, maalitakse need pruuni
ja musta värviga juure, soovitamam on tar-
vitada musta ja pruuni segamine.

Kui on vaja sünet iseloomu kujutada, siis
võetagu seks otstarbeks musta värvi. Näitu-
seks, on näitleja valgejukseline ja maalib
ta oma juuksed eest mustaks, annab kogu
pea musta mulje. Selleläbi hoidume ka
mustast parukast. Samuti võib ka õhukeseks
jäänud juuksekarvu täiendada.

Isikutele, kes palju vabas õhus liiguvad,
tuleb ülemine jagu otsaesist, mis harilikult
peakatte all, heledamaks minkida ja isegi
nii, et mõlemad otsaesise värvid üksteisest
teravalt eralduvad. Kordsud otsaesisel on nii
mitmesugused, et nende jaoks normi ei saa
ülesseada. Kõigeparema on, kui näitleja osa-
kohaselt oma enese näo kortsutab, kas hea
või kurja iseloomu järele, mille järele ta

siis enda jooni kõvendab ja järeldab. Alati
peab aga neid kortse sõrmega tasandama,
et nad mitte liig teravalt ei mõjuks.

Haava minkimine. Haava minkimi-
seks võetagu hele- ja tumepunast. Haav ise
mingitagu tumepunase ja mustaga, tema
servad aga helepunasega, nii et haav rohkem
esile tuleb ja haava lõige sügavam näib.

Hammaste minkimine. Väga hästi
mõjub vanade nägude juures kui hambad nii
mingitud on, et nad näivad puuduvat. Seda
saavutatakse järgmiselt: hammas, mis tahe-
takse ära minkida, õõrutakse rätiga kuivaks,
tõmmatakse kergesti mastiksile peale, hoitakse
suu veidi aega lahti ja mingitakse siis ham-
mas musta mingiga. Samuti võib ka kuld
hambaid nägematuks teha valge värviga,
sest kuldhambad ei näi laval head, eriti
lihtsate ehk ajalooliste osade juures.

„Vabaharidustöö“ Nr. III-as on tähen-
datud põhitoonide Nr.Nr., mis minkimisel
tarvitavad. See maksab rohkem linnaela-
nikkude kohta. Maa elanikkudele soovitatakse
põhitooniks võtta poisikese vanaduses ja
nooremehe eas Nr. 3, täiealiste — Nr. 3
vanapunasega veidise segatult, vanas eas — Nr. 3
halli ehk pruuniga veidi segatult. Hästi
päikesest pruuniks põlenud näo põhitooniks
on Nr. 4, ehk kui seda saada pole, siis Nr. 3
tublise vanapunasega segatult.

Lõpp.

Mitmesugused teated.

„Raamatukogu“ Nr. 2.

Raamatukogude ajakiri. Hind 1 kr.
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu väljaanne,
Ajakirja tellimiskohaks Tartu ja Tallinna linna
keskraamatukogud.

Meie raamatukogunduse alale pööratakse
vähe tähelepanu. Selleks on olemas mitmed
põhjused. Kõige päält pole selgunud aru-
saamine, et raamatukogude arendamine on
tähtsamaid kultuurialasid koolide edendamise
ja kujundamise kõrval. Samuti pole neil
valitsusringkonnas mitte küllalt häasoovlikult
suhtunud raamatukogundust arendavaile orga-
nitele. Pääpõhjusena muidugi meie arusaama-
matuste kõrval valitseb veel suur majandus-
lik kitsikus ja raha puudus.

Majanduslikkude takistuste tõttu pole
suutnud ka E. Raamatukoguhoidjate Ühingu
ennast küllalt elujõulisena avaldada. Nii on

raamatukogunduse ajakiri „Raamatukogu“
Nr. 1 ilmunud 1923 a., kuna № 2 ilmus
alles 1929 aastal. Tegelikult pole see küll
mitte tavalises mõttes „ajakiri“, vaid pigemini
„aastaraamat“, sest sisuline tüsedus märgib
selle alalist väärtust ja püsivat hinnangut.

Meie raamatukogude tekkimisloos võib
märkida 1925. a. tõusupunktina, mil pandi
maksma avalikkude raamatukogude seadus,
kuid seda aastat võib võtta ka halva märgit-
susena, sest ainult seadus paberil ei tõsta
meie raamatukogusid veel küllalt väärikale
tasapinnale, selleks on tarvis juhtivaid jõude,
nõuandvat kätt. Nii oli enne mainitud aastat
Haminis ametis raamatukogude instruktor,
hiljem kujunes asjaolu küll sääraseks, et üks
vabaharidustöö instruktor juhtis ka ühtlasi
raamatukogundust, kuid praegu pole enam
sedagi. Vabaharidustöö instruktori ülesan-
ded on muudetud noorsookasvatuseinstruktoriga

tegevusalaks. Raamatukogunduse nõukogust, mis teistes kultuurriikides iseendast mõistavad asutised, võime meie ainult unistada. Nii ütleb ajakirjas „Raamatukogu“ № 2. A. Sibul omas artiklis „Avalikkudest raamatukogudest 1926. aastal“ järgmist: „Meie avalikkude raamatukogude 1926. a. töötulemused on väikesed. Raske on meie tulemusi võrrelda Soome, Norra ja Taani omadega. Et nendele maadele järele jõuda, tuleb neil töötada järjekindlalt aastaid meie raamatukogunduse tõstmise sihis, pingutades oma vaimlisi ja ainelisi võimeid. Tarvis on eriline organ, kes seda pingutust raamatukogunduse tõstmiseks juhiks, korraldaks ja kontrolliks, nagu mainitud välismais, mis võiks asuda haridusministeeriumi juures. Mida varem meie saame endale raamatukogundust juhtiva organi, seda kiiremini ja kindlamini võime järele jõuda mainitud maadele nende hariduse levitamise töös“ Kuid millal suudame endid väärikselt avaldada, kui kõik endiselt edasi läheb?!

Kui vaadata „Raamatukogu“ №2. lähemalt, siis peab tunnistama, et see on meie raamatukogunduse alal väärtuslikumaid trükitooteid. Erilist mainimist vääriks artiklid „Eestikeelse raamatu 295 aastat“ — R. Antikult ja ülal mainitud A. Sibula artikkel. „Avalikkudest raamatukogudest 1926 aastal.“ Samuti on olulise väärtusega Fr. Puksovi poolt koostatud „Eesti raamatukogunduse bibliograafia, märts 1923 — 1928 a.“

Poleks huvituseta siin esitada mõningaid andmeid üksikuist kirjutisist. Nii esitab R. Antik omas artiklis, et eestikeelsete raamatute üldarv 1632 a. kuni 1917 a. tõuseb 14.—15.000 peale. Kümne iseseisvuse aasta jooksul (1927 aastani) on aga ilmunud 6721 raamatut; see teeks umbes poole sellest arvust, mis ilmus enne 285. aasta jooksul. Ajalehti ja ajakirju on ilmunud 1928 a. alguseni (alates esimesest ajalehest 1766 aastast) 823 erinimelist ajalehte ja ajakirja, kokku 2745. aastakäiguga, kuni iseseisvuseni 1496 ja iseseisvuse ajal 1249 aastakäiku. Siis on veel huvitav tähele panna võrdlusi, et 1918 a. ilmus 230 raamatut, 19.231 lehekülgede arvuga, 1927 a. aga 1064 raamatut, kokku 84.944 lehekülge. A. Sibula artiklis leiame palju huvitavat enneavaldamata materjali meie avalikkude raamatukogude kohta. Selgub, et 64% avalikkudest raamatukogudest on asutatud 7 viimase aasta jooksul. Kõige suuremaks koguks osutub muidugi Tallinna keskraamatukogu, kõige väiksemaks Muhu Suurvalla avalik raamatukogu (1926 a. 6 köidet). Linnudes tuleb iga 100 elaniku kohta 30 ja maakondades 27 köidet. Esikohal

seisab Narva (100 elaniku kohta 68 köidet), viimasel Valga (100 elaniku kohta 16 köidet). Norras oli aga linnadea 1925/26 aastal iga 100 elaniku kohta 100 köidet, Taanis — 90 ja Soomes — 110 köidet. Seega on Taani, Norra ja Soome linnade kodanikud 3—4 korda paremini varustatud raamatutega kui meie linnade omad. Loetavuse mõttes on kõige kõrgem raamatute liikuvus Rakveres — 4,9 korda (nii mitu korda on tarvitatud keskmiselt iga raamatut aastas), kõige väiksem Haapsalus — 0,3 korda.

Päale mainitute pakub veel huvitust raamatukogu hoidjale artiklid A. Möldrilt — „Palga- ja tööolud meie avalikkudes raamatukogudes,“ P. Crahinskylt „Näpunäiteid vähemate raamatukogu korraldajatele“ ja mõnelt teiselt.

Mis aga eriti vajalikuks teeb ajakirja „Raamatukogu“ №2 muretsemise meie avalikkudes raamatukogudes, on kataloogimis juhised. Mille järgi raamatuid üles võtta nimestikku, kuidas talitada juhul, kui näiteks on raamatul mitu autorit, kuidas teha kogu teostega jne., milline on olulisem osa raamatu tiitellehel, need küsimused vajavad kõik lahendust raamatukoguhoidjail. Nüüd on E. Raamatukoguhoidjate Ühing välja töötanud kataloogimisjuhised mille järgi võime teostada ühtlast kataloogimist.

Siis pakub veel väärtuslikku ajaloolist materjali I. Genss omas artiklis — „Tükeldetud eriraamatukogud Eestis“, R. Antik — „Eesti rahvuslik arhiivraamatukogu“ — ja Fr. Puksovi — „Tartu Ülikooli raamatukogu.“

Meil on Eestis arvuliselt 610 avalikku raamatukogu, kui kõik need raamatukogud leiaksid olevat oma kohuseks tellida oma häälekandjat, siis võib kindlasti uskuda, et E. Raamatukoguhoidjate Ühing saab üle ka rahalistest takistustest ning tulevikus võib ilmuda järjekindlalt raamatukogunduse eriajakiri. Igatahes on see parimaks vahendiks meie raamatukogunduse tasapinna tõstmiseks. Siinkohal võiks ka veel meelega tuletada „Raamatukogu“ № 1., kus muuseumis ilmus põhjanev kirjutis Fr. Puksovilt raamatukoguhoidja kutselise ettevalmistuse üle. Ka seda numbrit on veel saada Tartu ja Tallinna linna keskraamatukogust. Ajakiri „Raamatukogu“ ei tohiks puududa ühestki meie raamatukogust, samuti oleks ta huvitav ka meie avalikkudele tegelastele ja teistele asjast huvitatuile.

Hemo.

Haridusliidu liikmeks vastuvõetud seltsid.

Lisa „Vabaharidustöö“ № I 1927. a. ja V-VI 1928. a. ilmunud nimekirjale.

Liikmeks vastuvõetud 16. I 1929.

305. Pankjavitsa Haridusselts
  306. Kärkla Noorte Ühing
  307. Laitse Haridusselts „Lootus“
  308. Pärnumaa Spordiselts „Visadus“
  309. Punnisaare-Vilita Rahvaraamatuk. selts
  310. Varbla Põllumeeste selts
  311. Mustla Haridusselts
  312. Vergi Vabatahtlik Tuletõrje Ühing
  313. Küti valla Põllumajandusline Ühing
  314. Kongota Haridusselts
  315. ÜENÜ Lagedi osakond
  316. Viru-Nigula Haridusselts
  317. Purkse Noorsoo Kasvatusselts „Linda“
  318. Koonga Rahvaraamatuk. Selts „Kiir“
  319. Päidla Laulu-Mängu Selts
  320. Salla-Tammiku Rahvaraamatuk. Selts
  321. Emmaste Noorsoo Selts
  322. Velise Rahvaraamatukogu Selts
  323. Kohila Haridusselts
  324. Vaimastvere Raamatukogu Selts
  325. Narva Rahvaülikool
  326. Türi Rahvaharidusselts
  327. Võhmata Haridusselts
  328. Vastseliina Laulu ja Mängu Selts
  329. Valasti Haridusselts
  330. Lelle Haridusselts
  331. Petseri Eesti Laulu ja Mängu Selts „Kalev“
  332. Kuimetsa Rahvaharidusselts
  333. Kiisa Laulu-Mängu Selts
  334. ÜENÜ Rae osakond
- Liikmeks vastuvõetud 12. VI. 29.
335. Hurmi Noorte Ühing
  336. Tori Karskusselts „Täht“
  337. Jäneda Rahvaraamatukogu Selts
  338. Alliku Haridusselts
  339. Lüganuse Haridusselts
  340. Kullamaa Eesti Põllumeeste Selts
  341. Kaarli Noorsoo Ühing
  342. Märjamaa Rahvahariduse Ringkond
  343. Retla Rahvaraamatukogu Selts
  344. Pühajärve Rahvaraamatukogu Selts
  345. Alavere Haridusselts
  346. Kuresaare Eesti Seltsi harus. „Kevade“
  347. Haanja Haridusselts.
  348. Piirsalu Haridusselts „Edu“
  349. Kassari Noorte Ühing „Edu“
  350. Karala Haridusselts „Noorus“
  351. Jändja Haridusselts
  352. ÜENÜ Hattu osakond.
  353. Tahkuranna Perenaiste Selts
  354. Kõlleste Rahvaraamatukogu Selts
  355. Kunda Noorsoo Rasvatuse Selts

356. Elistvere Raigastvere Rahvaraamatukogu Selts
357. Viluvere Haridusselts
358. Simuna Haridusselts
359. Vastemõisa Noorsoo Selts
360. Urvaste Rahvahariduse Selts
361. Pikasilla Haridusselts
362. Seli Rahvaraamatukogu Selts „Edu“
363. Lümmada Selts „Kultuur“
364. Ardu Noorsoo Selts
365. Seli Kirjanduse Ring
366. Saku Heategev Selts
367. Riia Eesti Hariduse ja abiandm. Selts
368. Rakke Rahvaharidusselts
369. Võhma Vabatahtlik Tuletõrje Ühing
370. Leesi Rahvaharidusselts
371. Väandra Naisselts
372. Laiuse Naisselts
373. Abja-Peraküla Raamatukogu Ühing.
374. Lõõla Rahvaraamatukogu Selts
375. Tamme Rahvaraamatukogu Selts
376. Halliku Haridusselts
377. Paadremaa Haridusselts
378. Kihelkonna Haridusselts „Koit“
379. Järva-Jaai Haridusselts
380. Lehmja Noorte Ühing
381. ÜENÜ Aaspere osakond.
382. Are Rahvaraamatukogu Selts
383. Kaagjärve Rahvaraamatukogu Selts
384. Nurme Haridusselts.

Dekoraator alaliselt Haridusliidu juures.

Liidu juhatus otsustas alates 1. augustist senist Liidu dekoraatori hra Pärti alaliselt Liidu teenistusse võtta. Siiamaani oli hra Pärt ühtlasi joonistamise ja käsitöö õpetajaks ühes Tallinna keskkoolis. Kuna Liidul tööd aga võrdlemisi rohkesti on, siis ei suuda ta enam kõrval tööna seda ära teha.

Dekoraatori ülesandeks on seltsidele nõu anda näitelavade sisemise korraldamise (näiteseinte — metsad, toad, välisvaated, kardinad j. n. e.) ja saali ning kõrval ruumide sisemise värvimise ja ilustamise asjus. Samuti on tema ülesandeks nende tööde tegelik läbiviimine.

Nõuanne Tallinnas ja kirjalikud vastused ning nõuanne kirja teel tehakse maksuta. Dekoraatori kohale kutsumisel eelarvete ja kavade valmistamiseks tuleb kutsujal asutusel tasuda sõidukulud ja maksta dekoraatori poolt väljas oldud aja eest 6 krooni päevas (Liidu liikmeks olevad organisatsioonid 5 krooni).

Dekoratsioonide tellimise puhul tehakse Liidu liikmeks olevatele seltsidele töötasust 20% hinnaalandust.

Eesti Haridusliit andis sõjakoolile lipu.

Hinnates meie sõjakooli teeneid hariduse ja kasvatuse alal, andis E. Haridusliit 20. juunil s. a. sõjakoolile lipu. Lipu valmistamiseks ja üleandmiseks oli Liidu juhatuse poolt moodustatud sõjakoolile lipu annetamise komitee, kuhu kuulusid proudad: A. Allmann, L. Einbund, J. Johnson, L. Kuusik, M. Reisik, H. Tõnisson ja A. Vestel.

Lipu üleandmine sündis Tondil. Haridusliidu nimel andis lipu riigivanemale üle komitee juhataja pr. L. Einbund. Lipu õnnistamist toimetasid õpetaja Stockholm ja mitropoliit Aleksander.

Peale lipu üleandmist oli sõjakooli poolt korraldatud eine kadetide söögisaalis.

Näitejuhtide kursus Tartus.

Vastu tulles Lõuna Eesti haridusliste seltside ja õpetajaskonna huvidele korraldab Haridusliit järgmise näitejuhtide kursuse Tartus. Kursuse aeg on praegu lõpulikult kindlaks määramata, kuid arvatavasti peetakse kursus 12. aug. kuni 1. sept. Kursuse kavas on: teoreetilised loengud näitekunsti alalt, diktsioon, jumestamine ja tegelik lavapraktika, millega ühenduses üks näidend ära õpitakse, mis kursuslastega kursuse lõpul avalikult ette kantakse. Kursuse juhatajaks ja lavapraktika juhatajaks on „Vanemuise“ näitejuht h-ra Ed. Türk; lektoriteks on „Vane-

muse“ teatri direktor h-ra V. Mettus, „Vanemuise“ jumestaja h-ra Nõmmits ja diktsiooni õpetajaks Tartu õpetaja h-ra Ader. Kursusest osavõtjatele korraldatakse soovikorral ühiskorter. Osavõtmise maks on 5 kr.

Kursusest osavõtta soovijaid palub Liidu juhatuse registreerida Tallinnas Liidu büroos Rataskaevu 22.

Soome õpiringide päevad.

Soome õpiringide päevad peetakse sel aastal Lahtis 4—6 juulini.

Eesti Haridusliidu poolt võtab Soome õpiringide päevadest osa Liidu juhatuse liige Ev. Vender.

Karskusliikumine 40. aastane juubel

Käesoleval aastal saab täis 40 aastat, kui Pärnumaal Toris, Jüri Tilga algatusel asutati esimene karskusselts Eestis. Juubeli kongressiga ühel ajal peeti Noorsoo karskusliidu suvipidustusi, millest eriti rohket osavõtmist loodetakse. Samuti peavad kongressi ajal Pärnus oma peakoosolekuid mitmed teised karskusorganisatsioonid. Kõikide kongresside algus oli määratud 27. juuni peale, kuid lükati korraldajate poolt kahe päeva võrra edasi, arvatavasti tingitult Rootsi kuninga Eestis viibimisest.

Haridusliidu asemikkudekogu koosolek sügisel.

Juba mitu aastat peeti Haridusliidu järjekorralisi asemikkudekogu koosolekuid suvel juuni kuul. Et see aeg aga, nagu kogemused näitavad, suuremate koosolekute pidamiseks kohane ei ole, siis on sel aastal otsustatud asemikkude kogu koosolek kokku kutsuda septembri lõpul või oktoobri algul ja samal ajal ärapidada III Haridusliidu kongress. Kongressi koht ja aeg on veel kindlaks määramata.

Muudatus näidendite võistluse jury.

Näidendite võistluse juryst on lahkunud hra. A. Adson, kelle asemele Liidu juhatus jury liikmeks valis „Estoonia“ teatri dramaturgi hra. P. Olaki. Sellega on jury koosseis: K. Einbund, A. Lauter, P. Olak, K. Rutoff ja E. Vilde,

ÜENÜ 10 aastane.

Ligi 150 osakonda umbes 10.000 liikmega.

29. ja 30. juunil pühitseb ÜENÜ oma 10. aastase tegevuse juubelit. Selleks puhuks on loota et Eestit külastavad väga palju naaberrahvaste noorsoo ja rahvaülikoolide tegelasi. Pidustused töötavad võrdlemisi suurejoonelisteks kujuneda.

Raamatukogudele soovitatavate raamatute nimekirjad valmis.

Liidu juhatuse poolt raamatukogudele soovitatavate raamatute nimekirja kokkuseadmiseks moodustatud toimkonna poolt on nüüd raamatute nimekirjad kokkuseatud ja saadeti möödunud nädalal enne lõpulikku kinnitamist, arvamise avaldamiseks maa- ja linnakoolivalitsustele, tähtsamatele kultuurilistele organisatsioonidele ja üksikutele isikutele.

Õiendus.

„Vabaharidustöös“ Nr. III on piltide allkirjad ära vahetatud. Lhk. 40 olev pilt on: Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu raamatukoguduse kursused Tartus, 25. veebruarist — 5. märtsini 1929. Pildil kursuselased ühes lektoriga. Pildil puudub osa kuulajaid.

Ja lhk. Nr. 37.

E. Haridusliidu näitejuhi V. Sooserva juhatusel Audrus peetud näitemängu kursusest osavõtjad.

Eesti Haridusliidu ajakiri „VABA HARIDUSTÖÖ“

ilmub kaheksa korda aastas vähemalt trükipoogna suuruses.

Tellimise hind: aastas Kr. 1.20; $\frac{1}{2}$ aastas 60 senti, $\frac{1}{4}$ aastas 30 senti ja üksik number 15 senti. Kuulutuste hinnad: Tekstis ja kaane viimasel küljel — terve lehekülge Kr. 40; $\frac{1}{2}$ lehekülge Kr. 20; ja $\frac{1}{4}$ lehekülge Kr. 10; Kuulutuse osas — terve lehekülge Kr. 30; $\frac{1}{2}$ lehekülge Kr. 15; ja $\frac{1}{4}$ lehekülge Kr. 7.50;

Mitmekordselt kuulutajaile hinnaalandus.

„VABAHARIDUSTÖÖ“ toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn, Rataskaevu 22, tel. 6-52.

Vastutav toimetaja: **Evald Vender**

Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8.

Väljaandja: **Eesti Haridusliit**

Lastenäidendid.

Kuna meil lastepidude puhul lastenäidendite lavale seadmisega tihti suuremaid raskusi on kui teistega, siis laskis Haridusliit kahe laste näidendi jaoks lavastamise kavad ja plaanid valmistada laste näitemängude lavastajal hra Sunnel. Regie on tehtud kahe näidendi jaoks. Linda Rõõmsa „**Juhtumine Metsas**“ ja August Sunne „**Tähepoeg**“. Täpne seletus on antud dekoratsiooni, valgustuse, mitmesuguste efektide, rekvisiidi, muusika, tüüpide, krimmi ja riietuse kohta ning veel eraldi juhtnööre näitejuhile. Raamatud on saadaval E. Haridusliidus ühekordseks ettekandeks 2 kr. komplekti eest ja müügikorral 5 kr. komplekt.

Pidu kuulutusi, pileteid ja liikmekaarte

võivad hariduslised organisatsioonid tellida Haridusliidu kaudu järgmiste hindadega:

Müürilehed (kuulutused):

album paberi $\frac{1}{8}$ poogna suuruses (18×28 cm.) mitme värvilised — esimene sada Kr. 3—4, iga järgmine 100 à Kr. 0,75.—
 $\frac{1}{4}$ poogna suuruses (28×36 cm.) esimene sada Kr. 4—5, iga järgmine sada à Kr. 1.—
 $\frac{1}{2}$ poogna suuruses (36×56 cm.) esimene sada Kr. 6—8, iga järgnev sada à Kr. 1.50.

Piletid:

Ühes seltsi nime pealetrükkimise ja nummerdamisega — esimene sada Kr. 2.50, iga järgmine sada ühes platsi numbri ja pileti värvi vahetusega Kr. 0,75. Sama peo jaoks tantsupiletid 100 tk. à Kr. 1.—
Laos olevad pileti raamatud 12 senti raamat (50 piletit).

Liikmekaardid:

Paremat sorti valgel kartongil, kontsadega, 25 kaupa raamatusse köidetud — esimene sada Kr. 3.75, iga järgmine sada à Kr. 1.75
Laos olevad liikmekaardid valgel kartongil 1 kr. 50 s. sada ja harilikul postkaardi kart. 1 kr. sada.

Tellimistega pöörduda: **E. Haridusliit, Tallinnas**

Rataskaevu 22, telef. 6-52

EESTI HARIDUSLIIT

Tallinn, Rataskaevu 22. :: Telefon 6-52.

Näitelavade sisseseaded:

(Normaal maa näitelava — umbes 3 sülda lai)

Dekoratsioonide tellimise hind E. Haridusliidu kaudu:

1. Suvemaastik: kaks poognat ja kaks pöösast	} Töö ühes värvidega maksab Kr. 80—100.—
2. Sama riide teisel küljel talvemaastik vastavate poognate ja maja välimusega	
3. Tapeettuba	
4. Talutuba	

Üksikud osad :	1. Tagasein	— (töö hind ühes värvidega)	Kr. 20—35.—
	2. Poogen	— " " " "	8—10.—
	3. Pöösas	— " " " "	3—5.—
	4. Puu	— " " " "	3—5.—
	5. Maja välisvaade	— " " " "	5—10.—
	6. Toa seina ruutjalg	— " " " "	—15—20

Liidu liigetele töö tasust 20 % hinnaalandust. Riideks on soovitatav tarvitada pesuriidet, mille hinnaks on 76 snt. mtr. Talutubade jaoks võib tarvitada kotiriidet, 54 snt. mtr. — Dekoratsioonide ülesseadmiseks sõidab dekoratuur soovikorral kohale, kusjuures sõidukulud tasutakse eraldi.

Kohal dekoratsioonide valmistamise puhul annab organisatsioon dekoratuurile korteri ja ülevalpida-
mise ning tasub sõidukulud.

**Seltsimajade sisemisi värvimisi ja ilustusi tehakse
asjatundjate juhatusel maitserikkalt ja hästi. —**

Tellimiste ja järelepärimistega pöörduda :

Eesti Haridusliit, Tallinnas, Rataskaevu 22